

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.3.1.33>

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ІНФРАСТРУКТУРНОЇ ПОЛІТИКИ

Георгій Зубко

кандидат юридичних наук,

докторант

Запорізького національного університету (Запоріжжя, Україна)

ORCID ID: 0000-0003-2395-1629

Анотація. Процес формування й легітимації державної інфраструктурної політики потребує визначення своїх концептуальних принципів. Тож стаття ставить за мету як авторську інтерпретацію ключового поняття, так і аналіз репрезентації принципів у разі доктринального й офіційного підходів, висвітлення основних тенденцій на діахронічному й синхронному рівнях. Наведена авторська класифікація концептуальних принципів і продемонстрована її функціональність. Сформульовані пропозиції щодо вдосконалення процесу нормотворчості.

Ключові слова: концепція, принципи права, концептуальний принцип, класифікація принципів, формування державної політики, державна інфраструктурна політика, напрями державної інфраструктурної політики, нормотворчість, юридична техніка нормотворчості, контент-аналіз, квантитативний аналіз у праві.

CONCEPTUAL PRINCIPLES OF THE FORMATION OF STATE INFRASTRUCTURE POLICY

Heorhii Zubko

Candidate of Juridical Sciences,

External Doctoral Candidate

Zaporizhzhia National University (Zaporizhzhia, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0003-2395-1629

Abstract. The process of formation and legitimization of state infrastructure policy requires the definition of its conceptual principles. In this regard, the purpose of the article is the author's interpretation of the key concept of "conceptual principle", the definition of its legal status, as well as the representation of principles at the doctrinal and official levels. The author believes that the conceptual principle is succinctly formulated universal guidelines that serve as the basis for the legal regulation of ways of managerial activity in a certain area. The logic of the study involves a comparative analysis of scientific works in the field of state economic, informational, social, accounting, legal, budgetary policies with the practice of defining conceptual principles in by-laws that govern infrastructure policy issues. The diachronic aspect of the study includes a statistical analysis of the number of "Concepts" adopted (approved) by the Verkhovna Rada of Ukraine, the President of Ukraine and the Cabinet of Ministers of Ukraine for the period from 1991 to 2019. The author of the article convincingly proves that it is the Cabinet of Ministers of Ukraine is the authority forms the basis of public policy and highlights its conceptual principles. The researcher introduces into the scientific circulation his own classification of the principles of public policy formation. This classification includes criteria such as level of approval, duration, purpose, disposition, language model, scope of use. The results of the study allow the author of the article to formulate proposals for improving the procedures of the legal rule-making technique.

Key words: concept, principles of law, conceptual principle, classification of principles, formation of state policy, state infrastructure policy, directions of state infrastructure policy, rule-making, legal rule-making technique, content analysis, quantitative analysis in law.

KONCEPCYJNE ZASADY KSZTAŁTOWANIA PAŃSTWOWEJ POLITYKI INFRASTRUKTURALNEJ

Heorhii Zubko

kandydat nauk prawnych,

doktorant

Zaporoskiego Uniwersytetu Narodowego

ORCID ID: 0000-0003-2395-1629

Adnotacja. Proces kształtowania i legitymizacji państwowej polityki infrastrukturalnej wymaga zdefiniowania własnych zasad koncepcyjnych. Dlatego artykuł ma na celu zarówno autorską interpretację kluczowego pojęcia, jak i analizę reprezentacji zasad w podejściu doktrynalnym i oficjalnym, podkreślenie głównych trendów na poziomie diachronicznym i synchronicznym. Przedstawiono autorską klasyfikację zasad koncepcyjnych i zaprezentowano jej funkcjonalność. Sformułowano propozycje poprawy procesu tworzenia przepisów prawa.

Слова ключові: концепція, засади права, засада концепційна, класифікація засад, kształtowanie polityki publicznej, polityka infrastruktury państwa, kierunki polityki infrastruktury państwa, tworzenie przepisów, technika prawna tworzenia przepisów, analiza treści, analiza ilościowa w prawie.

Загальна постановка проблеми. Сучасна архітектура державної політики являє собою системне багатопланове утворення, від якого залежить не тільки рівень життя в країні, її світові рейтинги, а й насамперед забезпечення суверенності самої держави та її сталий розвиток. На тлі власне ідеологічних напрямів політики на кшталт інформаційної, культурної вирізняються певні «матеріалізовані» напрями, зокрема економічна й інфраструктурна політика. І якщо державна економічна політика натепер набула більш-менш усталеного вигляду, то державна інфраструктурна політика (ДФСП) перебуває на етапі своєї концептуалізації. Отже, виникає необхідність наукового обґрунтування принципів як пізнаних людиною закономірностей формування такого напрямку політики.

Аналіз публікацій. Сучасні умови існування держави у глобалізаційному світі викликали необхідність подальшої диференціації видів внутрішньої політики з обґрунтуванням сутнісних засад кожного з напрямів та подальшою легітимізацією концепцій і стратегій того чи іншого виду політики. Безумовно, провідна роль у цьому процесі належить насамперед ученим. Серед тих, хто досліджував і продовжує творчо розвивати проблематику принципів права, що впливають на формування певних видів політики, зокрема правової, інформаційної, безпекової політики, слід назвати М. Баюка, І. Діордіцу, О. Зайчука, Ю. Іванченка, В. Кобринського, М. Козюбру, В. Ліпкана, В. Негодченка, О. Скрипнюка, І. Сопілко, В. Степанова, В. Тація, В. Тернавську, В. Фатхутдінова, В. Цимбалюка, Л. Чупрія, В. Шакуна та ін.

При цьому важко не погодитися з позицією М. Козюбри, який вважає, що «проблему принципів права можна віднести до найбільш складних, суперечливих і світоглядно-методологічно неосмислених у вітчизняному, як і пострадянському загалом, загальнотеоретичному правознавстві» (Козюбра, 2018). Попри сказане, наявні натепер публікації певною мірою уможливають за аналогією сформулювати ті теоретичні засади, які стануть у пригоді в процесі концептуалізації державної інфраструктурної політики.

Звернення до публікацій з окремих аспектів розуміння сутності ДФСП, її складників дає змогу констатувати, що ця проблематика здебільшого перебуває у полі зору економістів. Серед тих, хто опікується такою сферою, можна назвати М. Зверякова, О. Іваницьку, Е. Іванову, Н. Іванову, Ю. Кіндзерського, П. Левіна, В. Опаріна, А. Стояновського, З. Тимняка, В. Федосова, І. Чуницьку та ін. Цілком логічно, що галузеве бачення базується на розумінні інфраструктурної політики лише як невід'ємної частини державної економічної політики. Не заперечуючи органічних зв'язків ДФСП з економікою, було б помилкою з позицій методології науки замикатися лише в такому вузькому колі і не бачити системності інфраструктурної політики.

З іншого боку, важко не помітити нерівномірність розвитку теорії державної інфраструктурної політики в контексті правничих досліджень. Зокрема, це виявляється в тому, що на сучасному етапі в основному активно розробляється сегмент критичної, в тому числі критичної інформаційної інфраструктури. У цьому плані слід виділити наукові праці за авторством В. Антонюка, С. Гончара, І. Діордіци, В. Євсєєва, О. Ерменчука, В. Ліпкана, І. Манжула, М. Пальчика, Д. Пашнева, Т. Перуна, С. Теленика, А. Черноуса та ін.

У подібному руслі спрямовуються й доробки співробітників й Національного інституту стратегічних досліджень: Д. Бірюкова, Д. Дубова, В. Коноха, С. Кондратова, О. Суходолі та ін. Попри масштабність підходу до розв'язання зазначеної проблеми, увага творчих колективів цього Інституту й окремих його наукових працівників зосереджена саме на критичній інфраструктурі, а не на всьому інфраструктурному комплексі.

Тенденцію з активного вивчення лише одного, нехай і дуже важливого сегмента ДФСП, яким є критична інфраструктура, можна пояснити значною актуалізацією розробки питань національної безпеки держави і дальшого розвитку не лише національного безпекознавства (Ліпкан, 2003) і теорії стратегічних комунікацій (Баровська, 2015; Богданов, 2017; Дубов, 2016; Ліпкан, Попова, 2016; Сивак, 2019), а й впровадження теоретичних доробок безпекових досліджень у практичну діяльність.

Проте, якщо оглянути масштабність наукової проблеми, виявляється, що є низка суміжних складників, які загалом становлять загальну картину життєзабезпечення людей і подальшого сталого розвитку держави.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. На етапі формування державної інфраструктурної політики особливо вагомим стає методологія цього процесу, в тому числі визначення концептуальних принципів його здійснення. Подібний ракурс є слабо дослідженим у сучасній правовій науці, а тому потребується його детальний науковий аналіз із подальшим описом результатів.

Виходячи з цього, **метою** статті є встановлення й репрезентація концептуальних принципів формування державної інфраструктурної політики.

Досягнення поставленої мети потребує вирішення таких завдань.

1. Аналіз доктринальних підходів учених щодо розуміння досліджуваної категорії принципів.
2. Огляд нормативно-правових актів України на предмет закріплення принципів формування окремих кластерів державної інфраструктурної політики в динамічному аспекті.
3. Виклад авторської концепції щодо критеріїв відбору і класифікації принципів, необхідних для формування ДФСП на засадах компаративного аналізу доктринального й офіційного підходів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одне з ключових понять досліджуваної теми – «принцип» відповідно до лексикографічних джерел тлумачиться як: «1. Основне вихідне положення якої-небудь наукової системи, теорії, ідеологічного напрямку і т. ін. 2. Особливість, покладена в основу створення або здійснення чого-небудь, спосіб створення або здійснення чого-небудь» (Бусел, 2003). З огляду на те, що державна

політика як інституціональний феномен проходить складний, а іноді й доволі тривалий шлях від концептуалізації до закріплення у відповідних юридичних актах, є підстави стверджувати, що поняття «принцип» на початковому етапі застосовується у першому наведеному значенні, а згодом трансформується у друге.

Важливо зазначити, що дослідження концептуальних принципів формування ДІФСР має ґрунтуватися на розумінні їх інтегрального характеру, оскільки в такому разі відбувається поєднання методологічних, адміністративно-правових, економічних, управлінських та інших груп принципів. Принагідно доречним буде навести точку зору визнаних фахівців в галузі адміністративного права В. Авер'янова і О. Фрицького, які, порівнюючи адміністративно-правові й управлінські принципи, наголосили, що зазначені принципи тісно взаємозв'язані, однак не слід їх отожднювати. При цьому перші «визначають характер механізму адміністративно-правового регулювання суспільних відносин, природу зв'язків, які формуються в процесі цього регулювання» (Авер'янов, 2004: 81). Що ж до управлінських принципів, то «це – основоположні ідеї, які визначають порядок організації та здійснення управління... Вони є правовими вимогами, обов'язковими для виконання і дотримання в процесі виконавчої діяльності» (Авер'янов, 2004: 81).

На підставі цього доходжу проміжного висновку, що *концептуальними принципами* можна вважати лаконічно сформульовані керівні засади, що водночас слугують як підґрунтям, так і орієнтиром для адміністративно-правового регулювання управлінської діяльності у певній галузі. Вважаю, що парадигма концептуальних принципів охоплює як власне інтелектуальну, нормотворчу діяльність, так і надалі поширюється на правозастосовну, виконавчу та інші види діяльності у сфері ДІФСР.

Окремим науковим питанням постає з'ясування, на якому саме етапі виникає потреба у виділенні концептуальних принципів політики. Оскільки існують загальнонаукові тенденції, варто звернутися до усталеної позиції щодо *етапів формування й реалізації державної економічної політики*.

Так, О. Беляєв пропонує виділяти 4 основні етапи:

- 1) визначення суспільних проблем і цілей політики (ініціювання політики);
- 2) розроблення й легітимація державної економічної політики (формування політики);
- 3) здійснення та моніторинг державної політики;
- 4) оцінювання і регулювання державної економічної політики (оцінка політики) (Беляєв, 2003).

Цілком логічно стає відповідь, що встановлення концептуальних принципів певного напрямку політики відбувається на другому етапі – розроблення й легітимації державної політики, тобто її формування. Зазвичай процес виділення принципів започатковується у разі доктринального підходу, а вже потім, у ході нормотворчості, здійснюється відбір, аналіз і синтез, внаслідок чого окремі принципи включаються до текстів таких нормативно-правових документів, як «Концепція» або «Стратегія».

За наявною юридичною традицією і чинним порядком вони зазвичай уводяться в дію Указом Президента України або схвалюються розпорядженням Кабінету Міністрів України і слугують підґрунтям для подальшого створення відповідних законодавчих актів.

В окремих, особливо важливих випадках, коли йдеться про питання національної безпеки або надзвичайно важливі соціально-економічні питання, такий акт, як «Концепція», має затверджуватися Указом Президента України. Якщо ж маються на увазі вузькопрофільні аспекти, подібний вид нормативного акта затверджується наказом відповідного Міністерства як центрального органу виконавчої влади.

Звернення до наукових праць, в яких вивчаються принципи суміжних з інфраструктурною видів політики, дозволяє констатувати, що натеper можна виділити принаймні *два підходи* до репрезентації наукового матеріалу. За першим вчені, як правило, на власний розсуд вибирають певний перелік принципів та пояснюють, що розуміється під кожним з них.

Так, С. Майстро в державній *економічній політиці* виділяє такі принципи: тимчасового блага, соціального партнерства, правової одноманітності, субсидіарності, обмеженості в часі, адресності і відповідальності, відповідності повноважень і відповідальності, забезпеченості ресурсами (Майстро, 2013). Характерно, що, даючи тлумачення кожного з них, автор не аргументує критерії вибору таких принципів, чому саме цим, а не іншим принципам надається перевага.

Н. Піскунова, досліджуючи *принципи формування облікової політики*, зводить погляди різних учених і надає узагальнений перелік, до якого включає: адаптивність, безперервність, випереджувальне відображення, всебічність, динамічність, кооперування, паралельність, пропорційність, прямоточність, ритмічність, системоутворюючі відносини, спеціалізації, субординації, цілісності (Піскунова, 2013). Як і у попередньому випадку, все обмежується лише інтерпретацією термінів без визначення аргументів, чому саме ці, а не інші принципи беруться до уваги.

І що показово, такий безапеляційний не аргументований підхід стосується чималої кількості досліджень принципів саме економічної політики.

Отже, перший підхід умовно можна назвати *фіксувально-констатаційним*. За своєю суттю у разі його використання вирішується завдання своєрідної інвентаризації наявних принципів формування політики того чи іншого виду, виходячи із суб'єктивного бачення того чи іншого дослідника на сутність та призначення економічної політики. На відміну від цього, у разі другого підходу спостерігається намагання здійснити хоча б елементарну класифікацію і представити принципи в межах окремих груп.

Так, Г. Лопушняк, визначаючи принципи формування і реалізації державної соціальної політики, поділяє їх на загальні (властиві всім видам соціальної політики) й специфічні (доповнюючі, такі, що підкреслюють особливі ознаки і вирізняють оцей напрям з усієї сукупності державної соціальної політики) (Лопушняк, 2010).

До категорії загальних принципів, на думку автора, потрапляють принципи (наводжу за порядком слідування в статті): верховенства права, відкритості, прозорості, відповідальності, ефективності, відповідності (узгодженості), соціальної справедливості, солідарності, самозабезпечення та самозахисту, рівності прав, співучасті, субсидіарності, об'єктивності, демократизму, соціального партнерства, гармонійності розвитку людини, стабільності і безперервності, директивності, трипартизму, єдності теорії і практики, взаємозв'язку, зіставності та порівняності, історичності, гнучкості, пріоритетності, своєчасності та наукової обґрунтованості, бюджетного контролю. Наведений перелік є, з одного боку, вичерпним аж до надлишковості, з іншого – абсолютно не систематизованим. Складається враження, що автор навіть не спромігся хоч якось упорядкувати зібраний матеріал і будь-яким чином пояснити системні зв'язки термінів між собою, а також сусідство взаємовиключних принципів (мається на увазі соціальна справедливість, солідарність на тлі самозабезпечення та самозахисту).

Шляхом розподілу принципів на загальні та спеціальні у дослідженні державної інформаційної політики України йде й В. Негодченко (Негодченко, 2017). До категорії загальних учений пропонує відносити принципи: гласності (відкритості), системності (комплексності), наукової обґрунтованості, плановості. Група спеціальних принципів в авторській класифікації, що розглядається, представлена більш широко і включає в себе: 1) захист національних інтересів; 2) пріоритет прав і свобод людини; 3) гармонізацію (забезпечення балансу) інтересів людини, суспільства, держави; 4) сприяння пріоритетному розвитку інформаційно-комунікативних технологій; 5) гармонізації інформаційного законодавства; 6) недопущення незаконного поширення, використання і цілісності інформації; 7) пропорційності та адекватності заходів захисту інформації від реальних та позитивних ризиків та ін. (Негодченко, 2017). Наведений перелік наводить на думку щодо необхідності чіткої диференціації принципів і завдань. На жаль, автор такої класифікації демонструє, що йому не завжди вдається розрізнити ці поняття.

Розподілу принципів на загальні і специфічні дотримується і В. Тернавська, досліджуючи принципи правової політики (Тернавська, 2019). У групі загальних вона, слідом за М. Могузовим, називає: соціальну зумовленість, гуманізм, моральність, справедливість, демократичний характер, законність, гласність, поєднання інтересів особи та держави, пріоритетність прав людини (Тернавська, 2019). Специфічні принципи, за баченням автора, представлені такими як: реалістичність, наукова обґрунтованість, прогнозування, послідовність, системність, відповідність міжнародним стандартам (Тернавська, 2019). У цьому зв'язку виникає питання: за якими критеріями автор розмежовує загальні й специфічні принципи і чому вона вважає, що перелічене в групі специфічних притаманне лише правовій політиці й не трапляється в інших видах політики. По суті, наведений перелік включає в себе загальнонаукові принципи, без яких не може бути сформульований будь-який вид державної політики. Отже, виникає привід для серйозних методологічних дискусій.

Звертає на себе увагу й відсутність термінологічної уніфікації у назвах груп принципів в інтерпретації різних авторів. Навіть на прикладі наведених видно, що застосовуються як «специфічні», так і «спеціальні» категорії принципів. Подібна інваріантність номінації є нічим іншим, як свідченням методологічної неврегульованості такого питання у сфері вітчизняної науки.

Найбільш виваженою нам здається позиція В. Дем'янишина (Дем'янин, 2007: 19–34), який, аналізуючи бюджетну політику, не тільки розрізняє принципи за послідовністю здійснення (стадія формування та стадія реалізації), а й корелює ці принципи за науковими підходами. Так, під час формування бюджетної політики на етапі концепції, на його думку, має відбуватися вибір провідного методологічного принципу (мозаїчність, богоцентризм, коеволюція, тандемність, справедливість), а на етапі стратегії потенціал політики орієнтований на принципи: науковості, гуманізму, демократизму, історизму, матеріалізму, безперервності, реальності, системності, комплексності, передбачуваності, гнучкості, збалансованості інтересів, відповідальності держави за стан формування бюджетної політики (Дем'янин, 2007: 24–29). Не все безперечно і у разі такої інтерпретації, принаймні, вона вирізняється своєю більшою деталізацією та оригінальністю підходу.

З позицій науки вельми важливим є порівняння доктринального й офіційного підходів до репрезентації концептуальних принципів державної політики. Тож з метою встановлення фактів їхнього закріплення у нормативно-правових актах, що безпосередньо належать до питань інфраструктури, був проведений контент-аналіз масиву документів, ухвалених за часи існування України як незалежної держави (усього понад 2,5 тисячі документів). Встановлено, що за період з 1991 по 2019 роки загалом було прийнято/схвалено 959 «Концепцій», з яких 98 (10,22%) безпосередньо стосувалися певних аспектів ДІФСР.

У результаті аналізу було встановлено низку тенденцій. По-перше, на початкових етапах розбудови незалежної України такий вид документів, як «Концепція», в аспекті напрямів державної інфраструктурної політики з 1991 по 1994 рік приймався виключно Верховною Радою України. У наступні роки фіксуються поодинокі випадки прийняття Верховною Радою України окремих «Концепцій», дотичних до ДІФСР, проте це виняток, а не правило. Починаючи з 1995 р. ця функція поступово переходить до Кабінету Міністрів України, який затверджує відповідні концепції своїми постановами. З 2001 р. статус концепцій як правового акта певною мірою знижується, свідченням чому є те, що вони схвалюються, а не затверджуються у вигляді розпоряджень, а не постанов.

Час від часу концепції, що знаходяться у площині ДІФСР, затверджувалися Указом Президента України, проте це не є характерним для всього масиву документів.

По-друге, спостерігається відсутність системності у прийнятті концептуальних документів, пов'язаних із питаннями інфраструктурної політики, як за кількістю, так і за напрямками, хронологією. Квантитатив-

ний (кількісний) діапазон «Концепцій», прийнятих/схвалених Кабінетом Міністрів України, коливається від нуля до семи на рік. Так, у 1992 році не було жодного такого акта, а у 2003 і 2011 було схвалено по сім «Концепцій». Здебільшого увага нормотворців зосереджена на паливно-енергетичному комплексі, індустріалізації та землеустрої з поступовою переорієнтацією на забезпечення безпеки.

Для підтвердження зазначених спостережень варто навести узагальнені в ході дослідження статистичні відомості.

Таблиця 1

Рік	Кількість «Концепцій» з питань сфери інфраструктурної політики, затверджених/схвалених		
	Постановою Верховної Ради України	Указом Президента України	Постановою/ розпорядженням Кабінету Міністрів України
1991	2	–	–
1992	–	–	–
1993	2	–	–
1994	1	–	–
1995	4	–	2
1996	2	–	–
1997	1	–	4
1998	–	–	2
1999	1	1	1
2000	1		1
2001		2	2
2002			2
2003	1	1	7
2004			2
2005			1
2006			7
2007		1	5
2008			3
2009			4
2010			1
2011			7
2012			2
2013			2
2014			3
2015			1
2016			5
2017			4
2018			5
2019		1	4
Загалом	15	6	77

Аналіз текстів розглянутих «Концепцій» дає змогу констатувати, що за відсутності у правилах юридичної нормотворчості вимоги щодо обов'язкового включення до вказаного типу документів такого елемента, як принципи, укладачі документів вибирають один з трьох шляхів: 1) загалом уникають будь-якої згадки про принципи; 2) фрагментарно включають принципи до контексту основного положення за логікою викладу; 3) виділяють принципи як окремий елемент концепції, нерідко додаючи тлумачення, що саме розуміється під таким принципом. Беззаперечно, останній шлях є найбільш оптимальним для осмислення й реалізації документа, проте, на жаль, він вибирається нормотворцем не так часто. Як приклад першого шляху (відсутність у «Концепції» будь-якої вказівки на принципи) можна навести тексти «Концепції реформування законодавства у сфері використання інфраструктури відкритих ключів та надання електронних довірчих послуг» (2013), «Концепції реалізації державної політики у сфері забезпечення енергетичної ефективності будівель...» (2020), «Концепції реалізації державної політики у сфері космічної діяльності на період до 2032 р.» (2011), «Концепції створення індустріальних (промислових) парків» (2006) та ін. Безумовно, подібна ситуація певною мірою знижує модальність документів щодо принципів реалізації названих актів.

Подальша систематизація матеріалів, в яких представлені концептуальні принципи, дала можливість створення оригінальної авторської класифікації, яка представлена в табл. 2

**Класифікація концептуальних принципів ДФСП,
закріплених у нормативно-правових актах України**

Критерій класифікації	Групи принципів
За рівнем затвердження/схвалення	Затверджені постановою Верховної Ради України, затверджені Указом Президента України, затверджені/схвалені постановою/розпорядженням Кабінету Міністрів України, затверджені відповідними наказами окремих профільних центральних органів виконавчої влади
За часом дії	Постійної дії; обмежені в часі на термін, визначений у «Концепції»
За цільовим призначенням	Створення, реформування, розвитку, вдосконалення, запобігання, забезпечення, підтримання, захисту, модернізації, переоснащення
За диспозицією	Бланкетно висловлені (з посиланням на принципи, що містяться у директивних документах міжнародних організацій або ЕС); прямі
За мовною моделлю	Однослівні, сполучникові, фразові (принципи-правила і принципи-закономірності)
За сферою належності	Методологічні (загальнонаукові), правничі, безпекові, економічні, політичні, управлінські, структурно-організаційні, інформаційно-комунікаційні, програмно-технічні, етичні, екологічні, комплексні (об'єднують у собі кілька сфер)

Остання група принципів потребує окремої деталізації. З метою аргументації, а також виявлення частотності застосування принципу після кожного з них надаватиметься посилання у дужках. При цьому використовується алфавітний порядок слідування, аби не виникало похибок у розумінні значущості того чи іншого принципу. Тож, у підзаконних актах принципи представлені таким чином:

Методологічні (загальнонаукові) принципи: достовірності, наукового обґрунтування стратегічних рішень, об'єктивності, повноти, цілісності.

Правничі принципи: верховенства права, виявлення та усунення причин протиправних дій, випереджувального розвитку нормативно-правової бази, гарантованості права на інформацію, добровільності, додержання норм міжнародного права, додержання суверенних прав України, забезпечення прав споживачів, забезпечення рівних прав та можливостей, законності, законодавчого визначення механізмів оперативного корегування, запобігання вчиненню протиправних дій, збалансованості інтересів усіх учасників суспільних відносин, конституційності, невідворотності покарання, недискримінаційної участі всіх заінтересованих сторін, неухильного додержання прав і свобод людини та громадянина, правомірності одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації, правової забезпеченості, пріоритетності захисту життя і прав фізичних осіб, рівноправності.

Безпекові принципи: безпечності та конфіденційності, будівництва та експлуатації об'єктів з дотриманням вимог стосовно їх стійкого функціонування у різних режимах, безумовного примату безпеки, інформаційної безпеки, культури ядерної безпеки, ненульового (прийнятного) ризику, переваги превентивних заходів, превентивної безпеки, превентивності, протирадіаційного захисту, урахування глобальних і регіональних безпекових процесів, раціональної безпеки.

Економічні принципи: відкритої конкуренції, гарантованості повного ресурсного забезпечення, економічного заохочення, забруднювач платить, залишковий, збалансованого використання коштів, конкурентних ринкових відносин, контролюваності цін/тарифів, користувач платить за послуги, мінімізації, нормування й оптимізації витрат, обов'язковості покриття економічно обґрунтованих витрат, плати за ризик, прозорого та ефективного використання фінансових ресурсів, регулювання ринку послуг, самоокупності, сталого розвитку, уникнення перехресного субсидування, фінансової та економічної незалежності, формування тарифів за собівартістю послуг.

Політичні принципи: виключення можливості територіальних втрат, забезпечення національних інтересів, забезпечення унітарності України та цілісності її території, незалежності.

Управлінські принципи: адаптивності, адекватності, адміністративного спрощення, адресності, від місцевого (регіонального) до національного рівня, взаємодії суб'єктів, державно-приватного партнерства, децентралізованого управління, єдності формування і проведення державної політики, колегіальності, незалежності та об'єктивності у прийнятті рішень, міжнародного співробітництва, національного управління, обов'язковості запровадження окремої звітності, органічного поєднання ринкових механізмів і державного регулювання, оцінювання ефективності та результативності, партнерства, передбачуваності, підвищення рівня власних спроможностей громадян, суб'єктів господарювання, установ та організацій, підзвітності, підконтрольності та підзвітності державних органів громадськості, підтримки прийняття рішень, поєднання державного регулювання з ринковими механізмами саморегуляції, розмежування функцій, соціальної підтримки, стимулювання, узгодженості, урахування громадської думки, централізованого управління, чіткого розмежування повноважень і скоординованої взаємодії державних органів.

Структурно-організаційні принципи: басейно-територіальний, галузевий, диференційованості, «єдиного вікна», єдиного регіонального офісу, зональний, лінійно-регіональний, програмно-цільового підходу до вирішення завдань політики, регіональний, розташування водоемних виробництв.

Інформаційно-комунікаційні принципи: багатомовності, вільного отримання та поширення інформації, гласності, інклюзивності, інформованості, обміну інформацією між суб'єктами, обов'язковості інформування, орієнтованості на громадян, побудови глобальної інформаційної інфраструктури, портативності даних, сприяння пріоритетному розвитку інформаційно-комунікаційних технологій.

Програмно-технічні принципи: аналоговий, відкритих телекомунікаційних мереж, інтелектуальних транспортних систем, інформатизації, командно-сигнальний, оновлення та запозичення технічного потенціалу, супутникової навігації, технологічної нейтральності.

Етичні принципи: довіри.

Екологічні принципи: адаптивно-ландшафтний, екологічної спрямованості реформування промисловості, еколого-ресурсний, еколого-техногенний, еко-системного підходу, забезпечення захисту ресурсів, землекористування, ландшафтно-екологічний, невиснажливого лісокористування.

Комплексні принципи: багаторазовості використання, відкритості, відповідальності, відповідності, вибору доцільного значення, гармонізації загальнодержавних, регіональних та місцевих інтересів, державної політики цифрового розвитку, доступності, еколого-економічний, електронного документообігу, ефективності, забезпечення еволюційного розвитку державної інформаційної системи, загальнодоступності, застосування «єдиного вікна», збереження інформації, інтермодальності, квотування та резервування земельних ділянок, максимально можливого використання наявних сил і засобів, медичного страхування, мультимодальності, надійності, невід'ємного права кожного на здорове довкілля, необхідної достатності, прийнятності, пріоритетної орієнтації на використання національного науково-технічного потенціалу, поєднання процесів централізації та децентралізації влади, пріоритетності інвестиційних проєктів, прозорості, системності, радіаційної безпеки, результативності, рівноправного партнерства державних органів, громадян і бізнесу, розподілу відповідальності, свободи вираження поглядів і переконань, свободи інформації, функціонального реагування.

Одразу слід оговорити, що до розгляду у наведеній класифікації не бралися до уваги ті випадки, коли укладачі «Концепцій» під виглядом принципів включали до актів завдання на кшталт «здійснення державного регулювання створення, функціонування та розвитку державної інформаційної системи», «ефективне використання радіочастотного ресурсу», «поглиблення процесів інтеграції у світову економіку», «створення організаційних структур управління в об'єднаннях підприємств переважно на комерційній основі». Подібне є свідченням недостатнього усвідомлення укладачами концепцій сутності ключового поняття «принцип».

Загалом же аналіз частотності застосування й репрезентації певних концептуальних принципів сфери ДІФСР на підставі авторської класифікації, зокрема щодо сфери належності принципів, дає змогу дійти низки проміжних висновків. Зокрема, за кількісними показниками найбільшими є групи принципів: комплексних – 36 елементів, управлінських – 29 елементів, правничих – 21 елемент. Найменшими – методологічні (загальнонаукові) – 5 елементів, політичні – 4 елементи, етичні – 1 елемент.

За частотністю вживання в текстах нормативно-правових актів домінують принципи: відповідальності (у шести документах), прозорості (у шести документах), законності (у чотирьох документах), відкритості (у чотирьох документах), залишковий принцип (у трьох документах). Решта принципів вживається по одному, максимум по два рази.

Порівняння концептуальних принципів, представлених у разі доктринального й офіційного підходів дозволяє встановити таке. Принципи, що беруться до уваги вченими, здебільшого зорієнтовані на методологічну сферу та загальнонаукові категорії, тоді як принципи, представлені в нормативно-правових актах, мають чітко виражену прикладну й прагматичну спрямованість. Реєстр принципів, наявних у «Концепціях», в разі перевищує ті, що представлені у наукових працях. Інтегративна сфера доктринального й офіційного підходів є занадто вузькою і здебільшого полягає у застосуванні найбільш частотно вживаних принципів, зокрема принципів відповідальності й відкритості. Поясненням подібного становища може бути відсутність належної координації та функціональної взаємодії між науковцями й нормотворцями. Складається враження, що вчені у формулюванні власних концепцій не звертаються до бази нормативно-правових актів, тоді як укладачі підзаконних актів ігнорують наукові дослідження. Тож для підвищення ефективності процесів формування державної політики, в тому числі інфраструктурної, потребується поєднання зусиль суб'єктів, що беруть участь у науковій та нормотворчій діяльності.

Висновки. Проведене нами дослідження дозволило не тільки сформулювати сутність поняття «концептуальний принцип» за авторською інтерпретацією, а й представити власно сформульовану класифікацію принципів державної інфраструктурної політики, виявити в діахронічному і синхронному аспектах основні тенденції щодо репрезентації такої категорії у науковій та нормотворчій сферах. Отримані в ході дослідження результати слугуватимуть підґрунтям для подальших наукових розвідок, а також сприятимуть удосконаленню процесів формування інфраструктурної політики з її подальшою легітимністю.

Список використаних джерел:

1. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник. У двох томах: Том 1. Загальна частина / Ред. колеґія: В.Б. Авер'янов (голова). Київ : Видавництво «Юридична думка», 2004. 584 с.
2. Баровська А.В. Стратегічні комунікації: досвід НАТО. *Стратегічні пріоритети*. 2015. № 1(34). С. 147–152.
3. Беляев О.О. Держава і перехідна економіка: механізм взаємодії / О.О. Беляев, А.С. Бебело, О.М. Комяков. Київ : КНЕУ, 2003. 261 с.
4. Богданов С.В. Стратегические коммуникации: концептуальные подходы и модели для государственного управления. *Государственное управление : электронный вестник*. 2017. Вып. № 61. С. 132–152.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2003. 1440 с.
6. Дем'янишин В. Теоретичні засади бюджетної політики. *Світ фінансів*. 2007. Вип. 1(10). С. 19–34.

7. Деякі питання цифрового розвитку : Постанова Кабінету Міністрів України від 30 січня 2019 р. № 56. *Урядовий кур'єр*. 08.02.2019. № 26.
8. Дубов Д. Стратегічні комунікації: проблеми концептуалізації та практичної реалізації. *Стратегічні пріоритети : науково-аналітичний щоквартальний збірник. Серія "Політика"*. 2016. № 4 (41). С. 9–23.
9. Козюбра М. Принципи права: методологічні підходи до розуміння природи та класифікації в умовах сучасних глобалізаційних трансформацій. *Право України*. 2018. № 11. С. 142–164.
10. Концепція реформування та розвитку лісового господарства : розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 квітня 2006 р. № 208-р. *Офіційний вісник України*. 2006. № 16. Стор. 224. Ст. 1207. Код акта 36039/2006.
11. Концепція розвитку системи державного регулювання діяльності суб'єктів природних монополій на ринку комунальних послуг : розпорядження Кабінету Міністрів України від 9 липня 2008 р. № 932-р. *Урядовий кур'єр*. 06.08.2008. № 143.
12. Концепція Державної програми реформування залізничного транспорту : розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2006 р. № 651-р. *Офіційний вісник України*. 2007. № 1. Стор. 198. Ст. 46. Код акта 38354/2007.
13. Концепція Державної цільової програми модернізації комунальної теплоенергетики : розпорядження Кабінету Міністрів України від 2 квітня 2009 р. № 440-р. *Урядовий кур'єр*. 03.06.2009. № 97.
14. Концепція захисту населення і територій у разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій : Указ Президента України від 26 березня 1999 року № 284/99. *Офіційний вісник України*. 1999. № 13. Стор. 10. Ст. 510. Код акта 7194/1999.
15. Концепція реформування транспортного сектору економіки : Постанова Кабінету Міністрів України від 9 листопада 2000 р. № 1684. *Офіційний вісник України*. 2000. № 46. Стор. 183. Стаття 1994. Код акта 17132/2000.
16. Концепція формування системи національних електронних інформаційних ресурсів : розпорядження Кабінету Міністрів України від 5 травня 2003 р. № 259-р. *Офіційний вісник України*. 2003. № 18. Стор. 171. Ст. 864. Код акта 25122/2003.
17. Концепція боротьби з деградацією земель та опустелюванням : розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 жовтня 2014 р. № 1024-р. *Урядовий кур'єр*. 30.10.2014. № 201.
18. Концепція боротьби з тероризмом в Україні: Указ Президента України від 5 березня 2019 року № 53/2019. *Урядовий кур'єр*. 12.03.2019. № 48.
19. Концепція вдосконалення державного регулювання природних монополій : Указ Президента України від 27 вересня 2007 року № 921/2007. *Офіційний вісник Президента України*. 2007. № 33. Стор. 46. Ст. 703.
20. Концепція впровадження механізмів стабільного фінансування заходів з енергоефективності (створення Фонду енергоефективності) : розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 липня 2016 р. № 489-р. *Урядовий кур'єр*. 16.07.2016. № 132.
21. Концепція державного регулювання безпеки та управління ядерною галуззю в Україні : Постанова Верховної Ради України від 25 січня 1994 року № 3871-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 18. Ст. 106.
22. Концепція Державної програми «Соціальне житло» : розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 вересня 2005 р. № 384-р. *Офіційний вісник України*. 2005. № 36. Стор. 53. Ст. 2202. Код акта 33596/2005.
23. Концепція Державної програми запобігання і боротьби з підтопленням земель : розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 жовтня 2003 р. № 606-р. *Офіційний вісник України*. 2003. № 42. Стор. 67. Стаття 2228. Код акта 26622/2003.
24. Концепція державної промислової політики : Указ Президента України від 12 лютого 2003 року № 102/2003. *Офіційний вісник України*. 2003. № 7. Стор. 27. Ст. 278. Код акта 24445/2003.
25. Концепція державної регіональної політики : Указ Президента України від 25 травня 2001 року № 341/2001. *Офіційний вісник України*. 2001. № 22. Стор. 20. Ст. 983. Код акта 18982/2001.
26. Концепція Загальнодержавної програми поводження з відходами на 2013–2020 роки : розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 січня 2013 р. № 22-р. *Урядовий кур'єр*. 25.01.2013. № 16.
27. Концепція Загальнодержавної цільової екологічної програми поводження з радіоактивними відходами : розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 серпня 2007 р. № 587-р. *Офіційний вісник України*. 2007. № 57. Стор. 32. Ст. 2292. Код акта 40611/2007.
28. Концепція реалізації державної політики у сфері космічної діяльності на період до 2032 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 березня 2011 р. № 238-р. *Урядовий кур'єр*. 24.05.2011. № 92.
29. Концепція реалізації державної політики у сфері теплопостачання : розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 серпня 2017 р. № 569-р. *Урядовий кур'єр*. 29.08.2017. № 159.
30. Концепція реформування державної політики в інноваційній сфері : розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2012 р. № 691-р. *Урядовий кур'єр*. 04.10.2012. № 180.
31. Концепція реформування законодавства у сфері використання інфраструктури відкритих ключів та наданих електронних довірчих послуг : наказ Міністерства юстиції України від 10.04.2013 № 668/5.
32. Концепція реформування системи державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища : розпорядження Кабінету Міністрів України від 31 травня 2017 р. № 616-р. *Урядовий кур'єр*. 23.09.2017. № 179.
33. Концепція реформування системи державного управління автомобільними дорогами загального користування : розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2008 р. № 1096. *Урядовий кур'єр*. 29.09.2011. № 178.
34. Концепція розвитку агролісомеліорації в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 вересня 2013 р. № 725-р. *Урядовий кур'єр*. 16.10.2013. № 189.
35. Концепція розвитку сільських територій : розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 вересня 2015 р. № 995-р. *Урядовий кур'єр*. 01.10.2015. № 182.

36. Концепція розвитку та технічної модернізації системи централізованого оповіщення про загрозу виникнення або витиснення надзвичайних ситуацій : розпорядження Кабінету Міністрів України від 31 січня 2018 р. № 43-р. *Урядовий кур'єр*. 02.02.2018. № 23.
37. Концепція розвитку телекомунікацій в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 7 червня 2006 р. № 316-р. *Офіційний вісник України*. 2006. № 23. Стор. 48. Ст. 1729. Код акта 36546/2006.
38. Концепція створення державної інтегрованої інформаційної системи забезпечення управління рухомими об'єктами (зв'язок, навігація, спостереження) : розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 липня 2003 р. № 410-р. *Офіційний вісник України*. 2003. № 29. Стор. 155. Ст. 1481. Код акта 25849/2003.
39. Концепція створення державної системи захисту критичної інфраструктури : розпорядження Кабінету Міністрів України від 6 грудня 2017 р. № 1009-р. *Урядовий кур'єр*. 10.01.2018. № 5.
40. Концепція створення загальнодержавної автоматизованої системи «Відкрите довкілля» : розпорядження Кабінету Міністрів України від 7 листопада 2018 р. № 825-р. *Урядовий кур'єр*. 15.11.2018. № 215.
41. Концепція створення індустріальних (промислових) парків : розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 серпня 2006 р. № 447-р. *Урядовий кур'єр*. 09.08.2006. № 147.
42. Концепція управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру : розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 січня 2014 р. № 37-р. *Урядовий кур'єр*. 04.02.2014. № 21.
43. Концепція ціноутворення у сфері житлово-комунальних послуг : схвалено Указом Президента України від 28 грудня 2007 року № 1324/2007. *Урядовий кур'єр*. 09.01.2008. № 3.
44. Ліпкан В.А. Національна безпека України : навчальний посібник. Київ : Кондор, 2008. 552 с.
45. Ліпкан В.А., Ліпкан О.С. Національна і міжнародна безпека у визначеннях та поняттях : словник. Вид. 2-е, доп. і перероб. Київ : Текст, 2008. 400 с.
46. Ліпкан В.А., Попова Т.В. Стратегічні комунікації : словник / за заг. ред. доктора юридичних наук В.А. Ліпкана. Київ : ФОП Ліпкан О.С., 2016. 416 с.
47. Ліпкан В.А. Теоретичні основи та елементи національної безпеки України : монографія. Київ : Текст, 2003. 600 с.
48. Ліпкан В.А. Безпекознавство : навчальний посібник. Київ : Вид-во Європ. ун-та, 2003. 208 с.
49. Лопушняк Г.С. Принципи формування та реалізації державної соціальної політики. *Актуальні проблеми державного управління*. 2010. № 1. С. 75–94.
50. Майстро С.В. Теоретико-методологічні засади реалізації державної економічної політики. *Теорія та практика державного управління*. 2013. Вип. 2 (41). С. 149–155.
51. Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 травня 2018 р. № 430-р. *Урядовий кур'єр*. 27.06.2018. № 120.
52. Негодченко В.О. Сучасний підхід до класифікації принципів державної інформаційної політики України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія Юриспруденція*. 2017. № 25. С. 30–34.
53. Піскунова Н.В. Принципи формування облікової політики та чинники впливу на її вибір. *Наукові записки Донецького національного університету. Серія «Економіка»*. 2013. Вип. 23. С. 174–177.
54. Порядок функціонування державної системи фізичного захисту: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21 грудня 2011 р. № 1337. *Урядовий кур'єр*. 11.01.2012. № 4.
55. Про внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України з питань діяльності Міністерства енергетики та захисту довкілля : Постанова Кабінету Міністрів України від 4 грудня 2019 р. № 1065. *Урядовий кур'єр*. 24.12.2019. № 247.
56. Про внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України з питань діяльності Міністерства цифрової трансформації : Постанова Кабінету Міністрів України від 5 лютого 2020 № 123. *Урядовий кур'єр*. 25.02.2020. № 36.
57. Про затвердження Державної програми розвитку регіону українських Карпат на 2020–2022 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2019 р. № 880. *Урядовий кур'єр*. 24.10.2019. № 203.
58. Про затвердження плану заходів щодо забезпечення відкритості і доступності інформації, пов'язаної з використанням ядерної енергії, а також підвищення рівня культури ядерної безпеки в атомній енергетиці : розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 серпня 2011 р. № 736-р.
59. Про схвалення концепції державної політики щодо визначення лінії державного кордону у зв'язку з природними змінами русел прикордонних річок Західний Буг і Тиса та врегулювання питання користування територіями, що зазнали змін внаслідок таких явищ : розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 червня 2011 р. № 630-р. *Урядовий кур'єр*. 16.08.2011. № 149.
60. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері забезпечення енергетичної ефективності будівель у частині збільшення кількості будівель з близьким до нульового рівнем споживання енергії та затвердження Національного плану збільшення кількості будівель з близьким до нульового рівнем споживання енергії : розпорядження Кабінету Міністрів України від 29 січня 2020 р. № 88-р. *Офіційний вісник України*. 2020. № 14. Стор. 206. Ст. 580. Код акта 98066/2020.
61. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 7 грудня 2016 р. № 932-р. *Офіційний вісник України*. 2016. № 99. Стор. 269. Ст. 3236. Код акта 84165/2016.
62. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері промислового забруднення : Постанова Кабінету Міністрів України від 22 травня 2019 р. № 402-р. *Урядовий кур'єр*. 21.06.2019. № 115.
63. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері розвитку діяльності в окремих зонах радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи : розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 липня 2012 р. № 535-р.
64. Про схвалення Концепції розвитку газовидобувної галузі України : розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2016 р. № 1079-р. *Урядовий кур'єр*. 24.02.2017. № 36.

65. Сивак Т.В. Стратегічні комунікації у системі публічного управління України : монографія. Київ : НАДУ, 2019. 338 с.
66. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні : схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. № 386-р. *Урядовий кур'єр*. 13.06.2013. № 105.
67. Тернавська В.М. Принципи сучасної правової політики. *Правова держава*. 2019. № 32. С. 51–56.

References:

1. Administratyvne pravo Ukrainy. Akademichnyi kurs: pidruchnyk. U dvokh tomakh: Tom 1. Zahalna chastyna / Red. kolehiya: V.B. Averianov (holova). Kyiv: Vydavnytstvo "Iurydychna dumka", 2004. 584 s.
2. Barovska, A.V. (2015). Stratehichni komunikatsii: dosvid NATO. *Stratehichni priorytety*. No. 1(34). S. 147–152.
3. Beliaev, O.O. (2003). Derzhava i perekhidna ekonomika: mekhanizm vzaiemodii / O.O. Beliaev, A.S. Bebelo, O.M. Komiakov. Kyiv: KNEU. 261 s.
4. Bohdanov, S.V. (2017). Stratehicheskye kommunykatsyy: kontseptualnyie podkhody i modely dlia hosudarstvennoho upravleniya. *Hosudarstvennoe upravlenye: elektronnyi vestnyk*. Vyp. No. 61. S. 132–152.
5. Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy / uklad. i holov. red. V.T. Busel. Kyiv; Irpin: VTF "Perun", 2003. 1440 s.
6. Demianyshyn, V. (2007). Teoretychni zasady biudzhethnoi polityky. *Svit finansiv*. Vyp. 1(10). S. 19–34.
7. Deiakii pytannia tsyfrovoho rozvytku: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 30 sichnia 2019 r. No. 56. *Uriadovyi kurier*. 08.02.2019. No. 26.
8. Dubov, D. (2016). Stratehichni komunikatsii: problemy kontseptualizatsii ta praktychnoi realizatsii. *Stratehichni priorytety. Naukovo-analitychnyi shchokvartalnyi zbirnyk. Seriya "Polityka"*. No. 4 (41). S. 9–23.
9. Koziubra, M. (2018). Pryntsypy prava: metodolohichni pidkhody do rozuminnia pryrody ta klasyfikatsii v umovakh suchasnykh hlobalizatsiinykh transformatsii. *Pravo Ukrainy*. No. 11. S. 142–164.
10. Kontsepsiia reformuvannia ta rozvytku lisovoho hospodarstva: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 18 kvitnia 2006 r. No. 208-r. *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy*. 2006. No. 16. Stor. 224. St. 1207. Kod akta 36039/2006.
11. Kontsepsiia rozvytku systemy derzhavnogo rehuliuвання diialnosti subiektiv pryrodnykh monopolii na rynku komunalnykh posluh: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 9 lypnia 2008 r. No. 932-r. *Uriadovyi kurier*. 06.08.2008. No.143.
12. Kontsepsiia Derzhavnoi prohramy reformuvannia zaliznychnoho transportu: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 27 hrudnia 2006 r. No. 651-r. *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy*. 2007. No. 1. Stor. 198. St. 46. Kod akta 38354/2007.
13. Kontsepsiia Derzhavnoi tsilovoi prohramy modernizatsii komunalnoi teploenerhetyky: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 2 kvitnia 2009 r. No. 440-r. *Uriadovyi kurier*. 03.06.2009. No.97.
14. Kontsepsiia zakhystu naselennia i terytorii u razi zahrozy ta vynykennia nadzvychainykh sytuatsii: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 26 bereznia 1999 roku No. 284/99. *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy*. 1999. No. 13. Stor. 10. St. 510. Kod akta 7194/1999.
15. Kontsepsiia reformuvannia transportnoho sektoru ekonomiky: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 9 lystopada 2000 r. No. 1684. *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy*. 2000. No. 46. Stor. 183. Statia 1994. Kod akta 17132/2000.
16. Kontsepsiia formuvannia systemy natsionalnykh elektronnykh informatsiinykh resursiv: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 5 travnia 2003 r. No. 259-r. *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy*. 2003. No. 18. Stor. 171. St. 864. Kod akta 25122/2003.
17. Kontsepsiia borotby z dehradatsiieiu zemel ta opusteliuvanniam: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 22 zhovtnia 2014 r. No. 1024-r. *Uriadovyi kurier*. 30.10.2014. No. 201.
18. Kontsepsiia borotby z teroryzmozom v Ukraini: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 5 bereznia 2019 roku No. 53/2019. *Uriadovyi kurier*. 12.03.2019. No. 48.
19. Kontsepsiia vdoskonalennia derzhavnogo rehuliuвання pryrodnykh monopolii: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 27 veresnia 2007 roku No. 921/2007. *Ofitsiinyi visnyk Prezydenta Ukrainy*. 2007. No. 33. Stor. 46. St. 703.
20. Kontsepsiia vprovadzhennia mekhanizmv stabilnoho finansuvannia zakhodiv z enerhoefektyvnosti (stvorenna Fondu enerhoefektyvnosti): rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 13 lypnia 2016 r. No. 489-r. *Uriadovyi kurier*. 16.07.2016. No. 132.
21. Kontsepsiia derzhavnogo rehuliuвання bezpeky ta upravlinnia yadernoiu haluzziu v Ukraini: Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 25 sichnia 1994 roku No. 3871-XII. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1994. No. 18. St. 106.
22. Kontsepsiia Derzhavnoi prohramy "Sotsialne zhytlo": rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 3 veresnia 2005 r. No. 384-r. *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy*. 2005. No. 36. Stor. 53. St. 2202. Kod akta 33596/2005.
23. Kontsepsiia Derzhavnoi prohramy zapobihannia i borotby z pidtoplenniam zemel: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 15 zhovtnia 2003 r. No. 606-r. *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy*. 2003. No. 42. Stor. 67. Statia 2228. Kod akta 26622/2003.
24. Kontsepsiia derzhavnoi promyslovoi polityky: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 12 liutoho 2003 roku No. 102/2003. *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy*. 2003. No. 7. Stor. 27. St. 278. Kod akta 24445/2003.
25. Kontsepsiia derzhavnoi rehionalnoi polityky: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 25 travnia 2001 roku No. 341/2001. *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy*. 2001. No. 22. Stor. 20. St. 983. Kod akta 18982/2001.
26. Kontsepsiia Zahalnoderzhavnoi prohramy povodzhennia z vidkhodamy na 2013–2020 roky: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 3 sichnia 2013 r. No. 22-r. *Uriadovyi kurier*. 25.01.2013. No. 16.
27. Kontsepsiia Zahalnoderzhavnoi tsilovoi ekolohichnoi prohramy povodzhennia z radioaktyvnymi vidkhodamy: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 1 serpnia 2007 r. No. 587-r. *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy*. 2007. No. 57. Stor. 32. St. 2292. Kod akta 40611/2007.
28. Kontsepsiia realizatsii derzhavnoi polityky u sferi kosmichnoi diialnosti na period do 2032 roku: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 30 bereznia 2011 r. No. 238-r. *Uriadovyi kurier*. 24.05.2011. No. 92.

29. Kontsepsiia realizatsii derzhavnoi polityky u sferi teplopostachannia: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 18 serpnia 2017 r. No. 569-r. *Uriadovyi kurier*. 29.08.2017. No. 159.
30. Kontsepsiia reformuvannia derzhavnoi polityky v innovatsiini sferi: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 10 veresnia 2012 r. No. 691-r. *Uriadovyi kurier*. 04.10.2012. No. 180.
31. Kontsepsiia reformuvannia zakonodavstva u sferi vykorystannia infrastruktury vidkrytykh kliuchiv ta nadanykh elektronnykh dovirchyykh posluh: nakaz Ministerstva yustytzii Ukrainy vid 10.04.2013 No. 668/5.
32. Kontsepsiia reformuvannia systemy derzhavnogo nahliadu (kontroliu) u sferi okhorony navkolyshnoho pryrodnoho seredovysheha: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 31 travnia 2017 r. No. 616-r. *Uriadovyi kurier*. 23.09.2017. No. 179.
33. Kontsepsiia reformuvannia systemy derzhavnogo upravlinnia avtomobilnymy dorohamy zahalnoho korystuvannia: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 20 serpnia 2008 r. No. 1096. *Uriadovyi kurier*. 29.09.2011. No. 178.
34. Kontsepsiia rozvytku ahrolisomelioratsii v Ukraini: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 18 veresnia 2013 r. No. 725-r. *Uriadovyi kurier*. 16.10.2013. No. 189.
35. Kontsepsiia rozvytku silskykh terytorii: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23 veresnia 2015 r. No. 995-r. *Uriadovyi kurier*. 01.10.2015. No. 182.
36. Kontsepsiia rozvytku ta tekhnichnoi modernizatsii systemy tsentralizovanoho opovishchennia pro zahrozu vynyknennia abo vytysnennia nadzvychainykh sytuatsii: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 31 sichnia 2018 r. No. 43-r. *Uriadovyi kurier*. 02.02.2018. No. 23.
37. Kontsepsiia rozvytku telekomunikatsii v Ukraini: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 7 chervnia 2006 r. No. 316-r. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*. 2006. No. 23. Stor. 48. St. 1729. Kod akta 36546/2006.
38. Kontsepsiia stvorennia derzhavnoi intehrovanoi informatsiinoi systemy zabezpechennia upravlinnia rukhomomy obiektyamy (zviazok, navihatsiia, sposterezhenia): rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 17 lystopada 2003 r. No. 410-r. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*. 2003. No. 29. Stor. 155. St. 1481. Kod akta 25849/2003.
39. Kontsepsiia stvorennia derzhavnoi systemy zakhystu krytychnoi infrastruktury: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 6 hrudnia 2017 r. No. 1009-r. *Uriadovyi kurier*. 10.01.2018. No. 5.
40. Kontsepsiia stvorennia zahalnoderzhavnoi avtomatyzovanoi systemy "Vidkryte dovkillia": rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 7 lystopada 2018 r. No. 825-r. *Uriadovyi kurier*. 15.11.2018. No. 215.
41. Kontsepsiia stvorennia industrialnykh (promyslovykh) parkiv: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 1 serpnia 2006 r. No. 447-r. *Uriadovyi kurier*. 09.08.2006. No. 147.
42. Kontsepsiia upravlinnia ryzykamy vynyknennia nadzvychainykh sytuatsii tekhnogennoho ta pryrodnoho kharakteru: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 22 sichnia 2014 r. No. 37-r. *Uriadovyi kurier*. 04.02.2014. No. 21.
43. Kontsepsiia tsinoutvorennia u sferi zhytlovo-komunalnykh posluh: skhvaleno Ukazom Prezydenta Ukrainy vid 28 hrudnia 2007 roku No. 1324/2007. *Uriadovyi kurier*. 09.01.2008. No. 3.
44. Lipkan, V.A. (2008). Natsionalna bezpeka Ukrainy: navchalnyi posibnyk. Kyiv: Kondor. 552 s.
45. Lipkan, V.A., Lipkan, O.S. (2008). Natsionalna i mizhnarodna bezpeka u vyznachenniakh ta poniattiakh: slovnyk. Vyd. 2-e, dop. i pererob. Kyiv: Tekst. 400 s.
46. Lipkan, V.A., Popova, T.V. (2016). Stratehichni komunikatsii: slovnyk / za zah. red. doktora yurydychnykh nauk V.A. Lipkana. Kyiv: FOP Lipkan O.S. 416 s.
47. Lipkan, V.A. (2003). Teoretychni osnovy ta elementy natsionalnoi bezpeky Ukrainy: monohrafiia. Kyiv: Tekst. 600 s.
48. Lipkan, V.A. (2003). Bezpekoznavstvo: navchalnyi posibnyk. Kyiv: Vyd-vo Yevrop. un-ta. 208 s.
49. Lopushniak, H.S. (2010). Pryntsypy formuvannia ta realizatsii derzhavnoi sotsialnoi polityky. *Aktualni problemy derzhavnogo upravlinnia*. No.1. S. 75–94.
50. Maistro, S.V. (2013). Teoretyko-metodolohichni zasady realizatsii derzhavnoi ekonomichnoi polityky. *Teoriia ta praktyka derzhavnogo upravlinnia*. Vyp 2 (41). S. 149–155.
51. Natsionalna transportna stratehiia Ukrainy na period do 2030 roku: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 30 travnia 2018 r. No. 430-r. *Uriadovyi kurier*. 27.06.2018. No. 120.
52. Nehodchenko, V.O. (2017). Suchasnyi pidkhid do klasyfikatsii pryntsypiv derzhavnoi informatsiinoi polityky Ukrainy. *Naukovi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriia Yurysprudentsiia*. No. 25. S. 30–34.
53. Piskunova, N.V. (2013). Pryntsypy formuvannia oblikovoi polityky ta chynnyky vplyvu na yii vybir. *Naukovi zapysky Donetskoho natsionalnoho universytetu. Seriia "Ekonomika"*. Vyp. 23. S. 174–177.
54. Poriadok funkcionuvannia derzhavnoi systemy fizychnoho zakhystu: zatverdzheno Postanovoio Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 21 hrudnia 2011 r. No. 1337. *Uriadovyi kurier*. 11.01.2012. No. 4.
55. Pro vnesennia zmin do deiakykh aktiv Kabinetu Ministriv Ukrainy z pytan diialnosti Ministerstva enerhetyky ta zakhystu dovkillia: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 4 hrudnia 2019 r. No. 1065. *Uriadovyi kurier*. 24.12.2019. No. 247.
56. Pro vnesennia zmin do deiakykh aktiv Kabinetu Ministriv Ukrainy z pytan diialnosti Ministerstva tsyfrovoy transformatsii: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 5 liutoho 2020 No. 123. *Uriadovyi kurier*. 25.02.2020. No. 36.
57. Pro zatverdzhennia Derzhavnoi prohramy rozvytku rehionu ukrainskykh Karpat na 2020–2022 roky: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 20 zhovtnia 2019 r. No. 880. *Uriadovyi kurier*. 24.10.2019. No. 203.
58. Pro zatverdzhennia planu zakhodiv shchodo zabezpechennia vidkrytosti i dostupnosti informatsii, poviazanoi z vykorystanniam yadernoi enerhii, a takozh pidvyshchennia rinvnia kultury yadernoi bezpeky v atomnii enerhetytsi: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 3 serpnia 2011 r. No. 736-r.
59. Pro skhvalennia kontsepsii derzhavnoi polityky shchodo vyznachennia linii derzhavnogo kordonu u zv'iazku z pryrodnyimi zminamy rusel prykordonnykh richok Zakhidnyi Buh i Tysa ta vrehuliuвання pytannia korystuvannia terytoriiamy, shcho zaznaly zmin vnaslidok takykh yavlyshch: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 20 chervnia 2011 r. No. 630-r. *Uriadovyi kurier*. 16.08.2011. No. 149.
60. Pro skhvalennia Kontsepsii realizatsii derzhavnoi polityky u sferi zabezpechennia enerhetychnoi efektyvnosti budivel u chastyni zbilshennia kilkosti budivel z blyzkym do nulovoho rinvnem spozhyvannia enerhii ta zatverdzhennia Natsionalnoho

- planu zbilshennia kilkosti budivel z blyzkym do nulovoho rivnem spozhyvannia enerhii: skhvaleno rozporiadzhenniam Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 29 sichnia 2020 r. No. 88-r. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*. 2020. No. 14. Stor. 206. St. 580. Kod akta 98066/2020.
61. Pro skhvalennia Kontseptsii realizatsii derzhavnoi polityky u sferi zminy klimatu na period do 2030 roku: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 7 hrudnia 2016 r. No. 932-r. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*. 2016. No. 99. Stor. 269. St. 3236. Kod akta 84165/2016.
 62. Pro skhvalennia Kontseptsii realizatsii derzhavnoi polityky u sferi promysloвого zabrudnennia: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 22 travnia 2019 r. No. 402-r. *Uriadovi kurier*. 21.06.2019. No. 115.
 63. Pro skhvalennia Kontseptsii realizatsii derzhavnoi polityky u sferi rozvytku diialnosti v okremykh zonakh radioaktyvnoho zabrudnennia vnaslidok Chornobylskoi katastrofy: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 18 lypnia 2012 r. No. 535-r.
 64. Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku hazovydobuvnoi haluzi Ukrainy: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 28 hrudnia 2016 r. No 1079-r. *Uriadovi kurier*. 24.02.2017. No. 36.
 65. Syvak, T.V. (2019). *Stratehichni komunikatsii v systemi publicznego upravlinnia Ukrainy: monohrafiia*. Kyiv: NADU. 338 s.
 66. *Stratehiia rozvytku informatsiinoho suspilstva v Ukraini: skhvaleno rozporiadzhenniam Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 15 travnia 2013 r. No. 386-r. Uriadovi kurier*. 13.06.2013. No. 105.
 67. Ternavska, V.M. (2019). *Pryntsypy suchasnoi pravovoi polityky. Pravova derzhava*. No. 32. S. 51–56.

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.3.1.34>

ТЕНДЕНЦІЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ ІНСТИТУТУ ПРОКУРАТУРИ В КРАЇНАХ ПОСТРАДЯНСЬКОГО ПРОСТОРУ

Сергій Іонушас

народний депутат України

ORCID ID: 0000-0002-0217-0682

Анотація. У світлі перманентної конституційно-правової та судово-правової реформ в Україні актуальним залишається питання конституційного інституту прокуратури. У цьому плані, з огляду на спільне політико-правове минуле, корисним може бути вивчення досвіду реформування державно-правових інститутів, зокрема, інституту прокуратури у країнах – колишніх членів СРСР. Метою статті є аналіз тенденцій модернізації інституту прокуратури в країнах – членах колишнього СРСР у контексті трансформації в них форм правління та систем поділу державної влади. Відзначено, що натеper у більшості цих країн пошук оптимальної моделі прокуратури не завершений. Від здобуття незалежності більш стабільними щодо модернізації правового статусу прокуратури та наближення до європейських стандартів є країни Балтії. У Естонії та Латвії (парламентські республіки) прокуратуру по суті виведено за межі конституційного інституту, натомість у Литві (змішана форма правління) інститут прокуратури посідає у конституційному полі більш чітке місце. Звернуто увагу, що реформування прокуратури у більшості країн відбувається на різних методологічних орієнтирах. У Росії та Білорусі збережена модель «сильної» прокуратури загальнонаглядного типу радянського зразка. Схожі моделі прокуратури функціонують у Азербайджані, Казахстані, Таджикистані, Узбекистані (президентські системи правління пострадянського типу). Їх характерними особливостями є: жорстка централізація і підпорядкованість президентській владі організаційної структури прокуратури та переважно загальнонаглядний тип. Зміни у конституційно-правовому статусі прокуратури у Молдові, Вірменії, Грузії свідчать про значне наближення в них до європейських стандартів прокуратури та демократизацію їх політико-правових систем. У висновках констатовано, що з погляду виконуваних прокуратурою функцій, визначених у конституціях та спеціальних законах, на теренах колишнього СРСР за загальним правилом органи прокуратури реалізують функцію кримінального переслідування. Функція загального нагляду реалізується прокуратурою у централізованих президентських країнах, Білорусі, Росії, республіках Середньої Азії – Казахстані, Киргизстані, Таджикистані, Туркменістані, Узбекистані. Модернізація інституту прокуратури на теренах колишнього СРСР відбувається не лише на основі трансформації всієї державної організації, а значною мірою на основі відповідного рівня правової культури, політичних, етносоціальних, моральних та ін. традицій та задач, що ставляться суспільством на відповідному етапі свого розвитку. Трансформація моделі прокуратури як конституційного інституту загалом залежить від потреб забезпечення системи поділу влади та стримувань і противаг. Модель інституту прокуратури в парламентських республіках (країни Балтії – Естонія, Латвія) можна охарактеризувати як гнучку, оскільки в таких країнах немає необхідності в конструюванні та визначенні функцій цього органу в конституційних актах. Такі органи реалізують свою компетенцію у взаємозв'язку з органами всіх гілок державної влади. Характерною особливістю прокуратури в державах з президентськими системами пострадянського типу (Росія, Білорусь, республіки Середньої Азії) є: жорстка централізація і підпорядкованість президентській владі організаційної структури та переважно загальнонаглядний тип, а також чітко визначений конституційний статус. Загалом, у системах правління змішаного типу інститут прокуратури, як правило, об'єктивується в конституційних актах, таким чином, конституційний статус прокуратури слугує своєрідною гарантією балансу між органами всіх гілок державної влади.

Ключові слова: конституційний інститут прокуратури, модернізація інституту прокуратури, конституційно-правовий статус прокуратури, поділ державної влади, форма правління.